

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmae Virtvtvm, Ac Vitiorvm , Tomus ...

Guilelmus <Peraldus>

Lvgdvni, 1585

De modo amandi proximum. Cap. X.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46132)

est: quòd beneficia sua efficacia iudicat ad conciliandū amicos, cum quidam quo plus debēt, magis oderint. Quid ergo? Beneficia nō parant amicitias? Parāt, si accepturos licuit eligere: si collocata, nō sparsa sunt. Itaq; dum incipio esse mētis tuę, interim hoc cōsilio sapientū utere, vt magis existimes pertinere ad rem quis, quā quid acceperit. Tullius in Rhetorica: Melius apud bonos, quā apud fortunatos beneficium collocatum est. Inter omnia maxime valet ad hoc quòd aliquis ametur, si ipse primo amauerit. Aug. Nulla est maior ad amorē inuitatio, quā pręuenire amando. Et nimis durus est amicus, qui dilectionē si nō lebat impendere, nōlit rependere. Seneca in epistolis: Quæris quomodo amicum, facturum sis cito? Ego tibi monstrabo amatum sine medicamento, sine herba, sine vilius veneficę carmine. Si vis amari, ama. Item vt ameris, amabilis esto.

De modo amandi proximum.

CAP. X.

Notandū quòd scriptura sacra triplex exemplar nobis ministrat ad ostendendū quomodo proximū amare debeamus. ¶ Primum est, amor quo Christus amavit nos. Ioā. 15. Hoc est præceptum meū, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos. ¶ Secundū est, amor quo amamus nosmetipsos. Matt. 22. & Luc. 19. Diliges proximum tuum sicut teipsum. ¶ Tertium est, amor quem habent membra eiusdem corporis ad inuicem. ad Ro. 12. Sicut in vno corpore multa mēbra habemus, omnia autē membra non eundem actum habent: ita multi vnū corpus sumus in Christo. De eodē habetur 1. Corin. 12. ¶ Et notandum circa primum, quòd Christus amavit nos amore gratuito, scilicet amore gratis dato, non præcedentibus meritis nostris reddito. 1. Ioan. 4. In hoc est charitas, non quasi nos dilexerimus Deū: sed quando ipse prior dilexit nos. Sic amare debemus proximum. Non sic faciunt qui nōlūt amare, nisi eos quibus se primo agnoscunt amari. Matt. 5. Si diligatis eos qui vos diligunt, quā mercedē habebitis? nōne & publicani hoc faciunt? Itē amavit nos Christus amore recto: quia nō propter vilitatem suam, sed propter nostram: non vt à nobis acciperet, sed vt nobis daret. Seneca in epistolis: Amicus qui vilitatis causa assumptus est, tādū placebit, quādiu vilis erit: Et iterum: Necessē est, vt initia inter se, & exitus congruant. Qui amicus esse cœpit, quia expedit, placebit aliquod pretium illi cōtra amicitiam, si vllum in ea placet præter ipsam. In quid igitur ego amicum paro? Vt habeam pro quo mori possim, vt habeā quem in exiliū sequar, cuius me morti & opponā, & impendā. Ista quam tu describis, negotiatio est, non

amicitia, quæ ad commodum accedit, quæ quid cõsecutura
spectat. Idẽ: Sapiens habere amicũ vult, sed ob nihil aliud
vt exerceat amicitia ne tam magna virtus iaceat: nõ ad hoc
habeat qui sibi agro assideat, succurat in vincula coniecto,
inopi: sed vt habeat aliquẽ cui ipse agro assideat, quem ipse
cũuentum hostili custodia liberet. Qui se spectat, & per hoc
amicitiam venit, male cogitat: quẽadmodum cõpit, sic desinat.
Parauit amicũ aduersum vincula laturũ opem: quum primũ
perierit catena, discedet. Augu. ad Macedoniũ: Vera amicitia
pensanda est temporalibus commodis: sed gratuito amore per
tanda. Amb. Amicitia virtus nõ quæstus est. Hier. in epistola
amicis nõ res quæritur: sed voluntas. Idem super 12. propheta
Delicata amicitia est, quæ amicorũ facilitatẽ & diuitias sequi
tur. Istiusmodi homines nõ mihi videtur amicos, sed seipso
ligere. Tullius de Amicitia: Amicitia nõ spe mercedis, sed quia
omnis fructus in ipso amore est, expectadã putamus. Si vult
cõglutinaret amicitias, eadem cõmutata dissolueret. Boetius
lib. de cõsolat. Quem felicitas amicũ fecit, infortunũ fecit
amicũ. Itẽ amauit nos Christus amore discreto. Amor discretus
est, qui personas amat, & vitia persequitur: nec sic personis
descendit, q̃ vitii implicetur. Bern. Christus in carnis afflic
tione condescendit mihi, in culpa vitiatione consuluit sibi.
amare debemus proximum. Ad Ro. 13. Dilectio proximi
non operatur. Tullius in lib. de Amicitia. Nulla est excusatio
amicitiae causa peccaueris. Nã cum conciliatrix amicitiae vit
tis opinio fuerit, difficile est amicitia manere, si virtute defici
ris. Hæc sanciat lex amicitiae, vt nec rogemus res turpes
faciamus rogari. Caritas iugũ est à parte anteriori homines
gãs. Facit enim eos cõcordes in bono. Amicitia verò munda à
steriori colligat homines, vt vulpeculas Sãpsonis. Iud. 15. Facit
enim cõcordes in malo. Item Christus amauit nos amore
menti. Ioan. 15. Maiorem hac dilectionem nemo habet, quam
animã suã ponat quis pro amicis suis. Sic debemus amare
proximũ. 1. Io. 3. In hoc cognouimus charitatẽ Dei, qm̃ ille animã
suã pro nobis posuit, & nos debemus pro fratribus animã
nerẽ. Adeo debemus amare proximũ, vt etiam amemus qui
sunt. Deut. 22. Non videbis bouẽ & ouem fratris errantẽ
preteribis, sed reduces fratri tuo. Itẽ amauit nos Christus
fructuoso, nõ vocali solũ. Sic debem⁹ amare proximũ. 1. Io. 4.
lioli, nõ diligamus verbo, neque lingua: sed opere & veritate.
quibusdã charitas habet linguã magnã, & manũ nullã. Co.

In Moralib. Dilectio nostra semper exhibenda est, & veneratio-
 ne sermonis, & ministerio largitatis. Idē: Probatio dilectionis
 est exhibitio operis. ¶ Itē amavit nos Christus amore perseve-
 ranti. Io. 13. Cū dilexisset suos qui erant in mundo, in finē dile-
 xit eos. Sic amare debemus proximum. Sed sunt qui cū felicem
 amant: felicitate verò recedente ab eo, recedunt: hi secundū ve-
 ritatem nunquā eum amaverūt. Greg. Cū quis positus in pro-
 speritate diligitur, incertū valde est utrū prosperitas, an perso-
 na diligatur. Amissio felicitatis, vim interrogat amoris. Qui in
 adversitate proximū despicit, apertē conuincitur quod hunc in
 prosperis non amavit. Senec. de remediis fortuitorū: Multi illū
 comitātur, vel muscæ sequuntur, cadauera lupi, frumenta for-
 micæ: prædam sequitur illa turba, nō hominē. Senec. in episto-
 lis. Quod tu beneficio tuo scire non potes, paupertatis beneficio
 nō te, sed aliud sequebatur. Boët. in lib. Consola. Hæc aspera
 fortuna tibi certos sodalium vultus ambiguosque secernit, di-
 scedens suos abstulit, tuos reliquit, & nunc amissas opes queri
 desine, quod pretiosissimū diuitiarū genus est, amicos inuenisti.
 Eccles. 12. Non agnosceretur in bonis amicus, nec abscondetur in
 malis inimicus. Eccle. 6. Est amicus secundum tempus suum, &
 non permanebit in tempore tribulationis. Item in eodem: Est
 amicus socius mæsa, & nō permanebit in die necessitatis. Eccl.
 17. Est amicus solo nomine amicus. Sūt aliqui etiam qui parua
 occasione de amicis efficiuntur inimici. Eccle. 6. Est amicus qui
 conuertitur ad inimiciā. Tullius: Nihil turpius est, quā cum
 eo bellum gerere, cum quo familiariter vixeris. Amb. Constans
 debet esse amicitia, & perseverare in affectu: nec pueruli mo-
 do amicos mutare vaga quadā sententia. Tullius: Sodales vetu-
 stos nunquam sequentium novitate fastidias. Procul autem sit
 videre amicis vtī quāsi floribus tandiu gratis quāndiu recenti-
 ber. Eccle. 9. Non derelinquas amicum tuum antiquum: nouus
 enim nō erit similis illi. Vinū nouum, amicus nouus: veterasceat,
 & cū suauitate bibes illud. Amicitia est necessariū vitæ huma-
 næ præsidium: sicut temerē assumi nō debet, sic semel rectē appre-
 hensum sperni non conuenit. ¶ Circa secundum exemplar no-
 tandum quod illud mandatū, Diliges proximum tuum sicut te-
 ipsum, dupliciter potest intelligi. Vno modo sic, id est, ad quod
 te ipsum: scilicet ad gratiā in præsentī, & gloriā in futuro. Vel
 in ipso te ipsum, id est, in Deo. August. de doctrina Christiana:
 Quisquis rectē diligit proximū, hoc cū eo debet agere, vt etiam

ipse toto corde, tota anima, tota mente diligat Deū. Vel sic potest intelligi, vt sit sensus, Hoc facias proximo q̄ tibi vis fieri, quod autem nos vis tibi fieri, ei non facias, vt hęc duo præcepta iuris naturalis, quorum vnū habes Matt. 7. aliud Tob. 4. sunt expositiua huius mandati. Isido. in lib. differentiārum: Duo sunt erga proximi dilectionē seruanda, vt beneficij impensione foueatur, & nulla malitia lædatur. Non dicitur, Diliges proximum tuum plusquā teipsum. Videtur plusquā seipsum proximum velle diligere, qui curationi propriæ non sufficiens, curam proximi sui cupit assumere. Bernar. super Cantic. Tu frater, cui summa salus propria salus nondum est, cui charitas adhuc aut nulla est, aut ad eò tenera atque arundinea quatinus omni statui cedat, omni credat spiritui, omni doctrinæ circumferatur vt in imò cui tanta est charitas, vt ultra mandatū quidē diligas proximum tuum plusquā teipsum: & rursus tāilla, vt cōtra mandatū fauore liqueat, pauore deficiat, perturbetur tristitia curia cōtrahatur, ambitione protrahatur, suspitionibus inquietetur, cōiurijs exagitetur, curis euisceretur, honoribus timeat, uore tabescat. Tu, inquam, ita in proprijs teipsum sentiens, quā nunc dementia, quā so, aliena curare aut ambis, aut acquiescas. Audi quid cōsulat cauta vigilque charitas. Nō quod alijs, imo sit remissio, nobis autem tribulatio: sed ex æqualitate. Noli tantum esse iustus: sufficit vt diligas proximum sicut teipsum. Gregor. in Moral. Magna cura necessaria est prædicatori, vt timoris laceratione se mordeat: ne proximum iuuando se deserat, vt alios erigens cadat. Et notandū quòd cum præceptū sit, vt proximum sicut nos diligamus: qui se non diligit, proximum diligere nescit. Augu. in lib. de verbis domini: Vide si iam nosti diligere teipsum, & committo tibi proximum quem diligas sicut teipsum. Si autem non nosti diligere te, timeo ne decipias proximum sicut te. Idem in lib. de disciplina Christiana: Si te interrogem vtum diligas te: Respondes, quia diligas: quis enim te odit: ergo non diligis iniquitatem: nam si diligis iniquitatem, odis te. Nō ego dico, Psalmistā audi: Qui diligit iniquitatem, odit animam suam. Idem in eodem: Qui diligit iniquitatem, quomodo tibi volebas committi proximum, vt diligeres eum tanquam te, homo qui perdis te? Si enim tu ipse sic te diligis, vt perdis te, sic profecto perditurus es eum quem diligis, sicut te. Nolo ergo quendam diligas: vel solus peri, aut corrige dilectionem, aut spue societatem. ¶ In summa notandū est, quòd modus amandi proximum, est vt amemus eum super res trāsitorias & citra Deū.

& propter Deum. Vnde qui proximum diligit debito modo, Deum plus diligit, propter quod proximum diligit. Et ideo manifestum potest esse quomodo illud verum est. ad Roma. 12. Qui diligit proximum, legem impleuit. Et ad Galat. 5. Omnis lex in vno sermone completur, Diliges proximum sicut teipsum. Implet enim mandatum de dilectione proximi, implet mandatum de dilectione Dei. Aug. ad Macedonium: Nemo esse potest veraciter amicus hominis, nisi fuerit ipsius primitus veritatis. Itē Aug. Inerit quos amicus non est, rerum diuinarum cōsensio, nec humanarū plena esse potest: necesse est vt aliter quā oportet humana existimet, qui diuina contēnit: nec hominē rectē diligere nouit, quisquis eū nō diligit qui hominem fecit. Greg. in moral. Per amorē Dei amor proximi gignitur, & per amorē proximi, Dei amor nutritur. Fons q̄ in alto oritur, de facili ad loca inferiora deriuatur. Sic amor si primò Deo integrè detur, deinde ad proximum recte dirigatur, vt scilicet proximus propter Deū ametur. Tunica Christi in cōsulis, quę vnitatē ecclesię designabat, desuper erat cōtexta. Io. 19. Amore enim Dei firmata debet esse dilectio proximi. Aug. 4. lib. Cōf. Dominē, beatus qui amat te, & amicum in te, & inimicum propter te. ¶ Circa tertium exemplar notandum, quod decem sunt, in quibus amor, qui est respectu proximi, imitari debet amorē membrorum eiusdem corporis. Primum in hoc, quod vnum membrum non inuidet alij mēbro, licet non habeat officium quod illud habet. Si enim omnia mēbra vnicum haberent officium, essent quasi vnum membrum. 1. Corin. 12. Si totum corpus oculus, vbi auditus? & si totum auditus, vbi odoratus? Et post: Si essent omnia vnum membrum, vbi corpus? Et ad Rom. 12. Omnia membra non eundem actum habent. Sic non debet aliquis inuidere proximo suo habenti gratiā quā ipse non habet. Aug. in lib. de Virginitate. Duobus malis hoc est Superbia, & Inuidia, diabolus est. Itē in li. de disciplina Christiana: Auerrat Deus pestem inuidiæ ab animis omnium hominum. Inuidia diabolicū vitium est: habet matrem suam, scilicet superbiā: suffoca matrem, & non erit filia. ¶ Secundo in hoc, quod membrum vnum officium suū sibi non appropriat, sed gratis aliis cōmunicat. Oculus est oculus omnibus mēbris. Idē intellige de ceteris mēbris. Sic debet aliquis cōmunicare gratiā quam habet proximo suo. Ad Ro. 12. Multi vnū corpus sumus in Christo: singuli autē alter alterius mēbra. Et in eodē. Necessarios sanctorū cōmunicantes. Sed hodie loco huius gratuitæ cōmunicatiōis, abūdāt venalitas in ecclesia Dei. Michę 3. Pri-

cipes eius in muneribus iudicabāt, & sacerdotes eius in mem-
 de docebant, & prophetæ eius in pecunia diuinabant. ¶ Tertio
 vnum membrū læsum ab alio se non vindicat. Sic debet esse
 ter membra ecclesiæ. Ad Rom. 12. Nulli malum pro malo re-
 dentes. ¶ Quarto, membra infirmiora amplius honorantur. 1. ad
 Cor. 12. Quæ videntur mēbra corporis infirmiora esse, necessa-
 riora sunt: & quæ putamus ignobiliora membra corporis, hæc
 honorē abundantiorē circundamus: sic non debemus despiciere
 eos qui infirmi videntur: ad Ro. 12. Honore inuicem præueni-
 tes. Amb. Nō est fraternus amor, nisi mutuis se præueniat ob-
 quibus. ¶ Quinto vnum membrum alij comparitur, & cōgaude-
 1. ad Cor. 12. Si quid patitur vnum membrū, compatiuntur om-
 nia membra: siue gloriatur vnum membrū, congaudent cetera
 membra. Sic fideles debent gaudere cum gaudentibus, & fer-
 cum sentibus. ¶ Sexto, vnum membrū sibi reputat fieri quod
 sit aliis, siue sit bonū, siue sit malum. Si lædatur pes, os conque-
 ritur: si lauentur pedes, os regratiatur. Luc. 7. Intraui in domum
 tuam, & aquam pedibus meis non dedisti: hæc autem lachry-
 rigauit pedes meos, & capillis suis terxit. Sic vnus fidelium re-
 rare debet sibi fieri quod sit aliis. Vnde caput ecclesiæ dicit, Mat. 23.
 Quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Seneca in
 epistolis loquens cuidā amico suo: Mihi id expedit, quod tibi
 non sum amicus nisi quicquid agitur ad te pertinens, meū est
 Consortiū omnium rerum inter nos facit amicitia, nec secū-
 quicquā singulis est, nec aduersi. In cōmune viuunt. ¶ Septimo
 vnū membrū pro alio læsioni se exponit: vt manus pro oculo.
 Sic debet facere fideles, exemplo capitis qui scapulis suis ob-
 brauit nobis in cruce, lectū recipiēs quē humanū genus debet
 recipere. ¶ Octauo, cibum quē vnum membrum recipit, omnibus
 mēbris cōmunicatur. Si verò aliquod membrū amplius delectat
 de illo sibi retinuerit, ad malū suū illud retinet. Est enim ei
 teria apostematis, vel alterius infirmitatis. Sic etiā est inter fide-
 les. Eccle. 5. Est alia infirmitas pessima, quā vidi sub sole: diuina
 conseruata in malum domini sui. ¶ Nono, vnum membrum
 multum timet ab alio separari. Nec mirū, cū separati ab aliis
 sit inutile. Nō enim iā viuificatur à spiritu à quo viuificatur ce-
 tera mēbra. Sic fideles timere debet separari à corpore ecclesiæ
 Augustinus: Nihil sic debet formidare Christianus, quā separari
 à corpore Christi. ¶ Decimo, totū corpus tremorē, & horro-
 rem patitur, ad separationē vnus mēbri à se, sic corpus eccle-
 siæ timere debet, cū videt aliquem fidelem separari à se v-

per morte
 significat
 future. C
 iter De
 De diuer

Primo
 inter v
 ro. de am
 Amicitia.
 Deo place
 iusserit di
 Tempus c
 tentes no
 est necess
 Superna c
 men iste n
 10. Qui am
 Gre. in hor
 vita Dei co
 Honora p
 facto carni
 Dei domin
 pcedit D
 re calce ab
 vt offerret
 Mach. 7. l
 tes sub vni
 vere vince
 filii prop
 pinquos su
 & Luc. 14. l
 de matre, &
 de animam
 pulis. Non
 tem imped
 filii in pecto
 deat nepos
 multietat n
 partem, sic
 est in hac r
 p.

per mortē, vel per excommunicationē. Ps. Dedisti metuē tuis te
 significationē, vt fugiāt à facie arc⁹. Pena presēs significatio est
 futurē. Cū alijs presenti pœna punitur, cogitare debemus qua-
 liter De⁹ percutiet vbi nō parceret, ex quo ita percutit vbi parcerit.
De diuersis speciebus amoris proximi. Et primo de amore parentum.

CAP. XI.

Primo de amore parentū dicturi sumus. ¶ Secūdo, de amore
 inter virtutē, & vxorem. ¶ Tertio, de amore honorū. ¶ Quar-
 to, de amore inimicorum. ¶ Quinto, tangemus aliquid de vera
 Amicitia. ¶ Circa primum notandum, q̄ amor parentum multū
 Deo placet, qui tantū parentum nomē diligit, q̄ seipsum patrē
 iussit dici, vt ait Hieronymus. Homini etiam multū prodest.
 Tempus enim viuēdi extēdit: iuxta verbum eiusdē. Basilius: Pa-
 rentes nostros, vt propria viscera diligamus. Ad hūc amorē nō
 est necesse multū homines incitare, cum natura ad hoc incitet.
 Superna cum est in id nos impelli in quod nos imus. Amor ta-
 men iste nō debet esse amor Dei cōtrarius, sed subiectus. Matt.
 10. Qui amat patrē & matrem plusquam me, nō est me dignus.
 Greg. in homil. Amerur in hoc mūdo quilibet aduersarius: sed in
 vita Dei cōtrarius non amerur, etiā propinquus. Hiero. in epist.
 Honora patrem tuum, sed si te à verō patrē nō separat. Tandiu
 caro carnis copulā, quandiu ille suū nouerit creatorem. Amor
 Dei dominari debet in homine, nō amor carnalis. 1. Reg. 2. Re-
 prehēdit Dominus Heli de hoc q̄ filios suos ei prētulerat. Qua-
 re calce abieciisti victimam meā, & munera mea quæ præcepi,
 vt offerretur in tēplo: & honorasti magis filios tuos quā me? Ec-
 2. Mach. 7. legitur de quadam bona matre, q̄ filios septē pereū-
 rit sub vnius diei tēpore conspiciēs, bono animo ferebat. In ea
 vitē vincebat amor Dei amorē filiorū. Et Abrahā paratus fuit
 filium propriū occidere propter Deum. Gene. 22. Et Leuitā pro-
 pinquos suos occidere ad præceptum Moyſi serui Dei. Exo. 32.
 & Luc. 14. legitur: Si quis venit ad me, & nō odit patrem suum,
 & matrē, & vxorem, & filios, & fratres, & sorores: adhuc autem
 animam suam (id est tēporalē vitā) nō potest meus esse disci-
 pulus. Non sunt agnoscendi propinqui, secūdm carnē, si salu-
 tem impediunt. Hier. in epistolis. Ecce, inquit, aduersarius Chri-
 sti in pectore tuo conatur occidere, licet paruulus ex collo pē-
 detur nepos, licet sparso crine, & scissis vestibus vbera quibus te
 nuterat mater ostēdat, licet in limine iaceat percalcātū perge-
 ratem, sicis oculis ad vexillū crucis euola. Solū pietatis genus
 est in hac re esse crudelē. Idē: Gladium tenet hostis, vt perimat,